

Naša kulturna prizadevanja v največji meri predstavljajo revije. V skladu s številnostjo hotenj, ki jih te revije zastopajo in si jih jemljejo kot opravičilo za svoj obstoj, raste tudi njih število. Razlika med njimi je dostikrat predvsem v njihovi idejni usmerjenosti in presojamo jih z našega stališča, ki združuje v sebi določeno idejno dognanost ter samoobrambno hotenje po zanikanju tistega, kar nam spodnaša že davno utrjeno. S tega stališča se do revij opredeljujemo, včasih zelo ostro, mnogokrat zelo krivično, lahko pa jih tudi namenoma prezremo. Tedaj izgubimo celostno podobo ustvarjalnih naporov naše okolice. Da tega nočemo, je razumljivo, in to nas je napotilo k temu, da smo se odločili napisati tudi nekaj o reviji teološke fakultete - Pogovorih (glavni urednik: Janez Marolt, odgovorni urednik: Vinko Malovrh).

Kar je pri Pogovorih najprej omembe vrednega, sodeč po 2. in 3. številki tega letnika, to je zlasti vsepovsod prisotna globoka težnja po odkrivanju človekovega bistva in vprašanj današnjega človeka in to ne samo v filozofsko-teoretičnih razmišljanjih. Sicer pa skuša ta zapis predstaviti 3. številko Pogovorov.

419

Najbolj tehten in domišljen je tu Esej o prvih stvarih Marjana Rožanca. Ta postavlja tezo, da je zavedanje samega sebe izvor človekove razdvojenosti na duh in telo. Zavedati se samega sebe je pravzaprav tisti izvirni greh, ki nas bremeni, da je porušena harmonija človeka s samim seboj in s svetom. Razum nam hoče osvoboditi telo zemske teže in nam govori o smrti telesa, v istem hipu pa že pristaja na obstoječe in se z njim hoče sprijazniti. Telo pa se obratno vse bolj zaklepa v smrtnost, na katero spet ne pristaja in si želi večnosti. Skratka, kolobar dvojne nasprotnosti, iz katerega ni rešitve. Rešitev bi bil Bog, a mi ga nočemo, ker hočemo biti sami Bog. To hoče naša

zavest, ki jo obvladuje iluzija o vsemoči razuma, ki bo premagal razdvojenost brez pomoči Boga. Do tu so sklepanja pravilna. Šibka točka eseja pa je njegov konec, kjer je pravzaprav ključno vprašanje o obstoju Boga in s tem neke harmonije zunaj nas razloženo v zelo skopih besedah, iz katerih nikakor ni razvidno, čemu bi prav tisto vztrajno zanikanje Boga govorilo neizpodbitno o njegovem obstajanju.

Upoštevanja vredno je tudi razmišljanje Janeza Ev. Mlakarja Meja med vero in nevero. Kar pritrditi mu moramo, da je vera pravzaprav proces v spoznavanju Boga, kajti vsak sum vernika vodi v nevero in vsaka slutnja nevernika je že kal vere. Vera torej ni Boga dokončno našla, ampak ga odkriva in se s tem skuša očistiti svoje "nevere".

Dosti nedomišljena sta članka Bo umetnost nadomestila religijo? in Srečni dobri človek. V prvem odgovor avtorju Petru Požauku seveda ne more biti vprašanje, razrešil ga je, še preden se je lotil razmišljanja. Nepoglobljenost v problem je vzrok njegovim nepodprtim trditvam. Milan Dostal pa nam nalaga neizvedljivo nalogo, naučili naj bi se namreč biti "resnično dobri in resnično srečni".

Cirila Tomca razmišljanje o kiču in krščanstvu bi se moralo razrasti v premišljanje o estetskem okusu danes sploh, ker je tudi kič v krščanstvu posledica splošne psihoze ljudi, ki po svoji ali po krivdi drugih ostajajo slepi za umetniške vrednote.

Razlaga Bressonovega filma Baltazar, ki jo je napisal Vili Stegu, pozablja na najvažnejšo metaforo filma - zaključni prizor, v katerem so ljudje prikazani kot čreda ovac, ki nemočno stoji ob učinkovanju zla v svetu brez upa na povračilni udarec in prevlado dobrega. Zastonj bi tu iskali žarke upanja, ki jih išče Vili Stegu.

420 Potem je tu Venceslava Zadravca Moč človekovih čustev. Spis skuša predstaviti nekatere poglede Frančiška Saleškega na psihologijo človeka. V tej številki sta dva inter-

vjuja. Prvi zastavlja vprašanja nadškofu Pogačniku, Edvardu Kocbeku in Stanku Cajnkarju predvsem glede organizacije Cerkve, vzgoje bogoslovcev, sodelovanja z verniki itd. Drugi pa je pogovor z dramatikom Ivanom Mrakom. Tu so vprašanja o religiji, o odnosu religije do umetnosti, o vrednotenju literature po neopozitivistični metodi in nazadnje o Človeku-bogu. Odgovorov se loti dramatik na poseben način, na primerih iz zgodovine tragedije kot dramske zvrsti. Velike tragedije Grkov in Shakespeara so vezane na pojavljanje božjega, ki se mu junak zoperstavlja, čeprav je prav po njem njegova usoda določena. V tej tragiki je vsa veličina in obstojnost teh del. Z nastopom pozitivističnega sveta nastopi tudi novi junak - Človek-bog. Ta postane oseba Ibsenovih dram, vendar se tu giblje zgolj v neki družbeni stvarnosti, ni v nasprotju s transcedenco, ne vidimo ga več v vseh dimenzijah, zato nam ni več pomemben. Ibsenove drame zato zaman poskušajo biti velike tragedije, njih junak Človek-bog je bil zanimiv le v družbenih situacijah, iz katerih je nastal, danes pa učinkuje muzealno.

Literarnim prispevkom je ta številka pustila manjši del prostora. Piscev pesmi je več: Vili Stegu, Jože Mlakar in Janez Marolt. Za vse je značilno ugotavljanje neke neurejenosti sveta, vendar pa tudi odpirajo perspektivo lepšega, in to že s pravim graditeljskim pozivom; v samem bistvu je to optimistična poezija: gremo sejat / grude / so z znojem / in krvjo poškropljene / jeseni bodo ljubezen rodile (Vili Stegu, Prva brazda).

Najboljši literarni prispevek je pesniška proza Pot in konec poti Petra Kovačiča, medtem ko so dnevniški zapiski Janeza Marolta neizvirni in ne povedo ničesar novega.

121 Če skušamo širše pogledati na revijo, potem moramo ugotoviti, da je to dovolj življenjska revija, ki se ne boji soočati s stvarnostjo, ki jo po svojih močeh hoče tudi spreminjati, da pa bo morala v prihodnje bolj pazi-

ti pri objavljanju prispevkov, ki odpirajo velike probleme, rešujejo jih pa preveč površno.